

הטעות של אלוף גבי אייזנקוט

מאת: ד"ר עודד עמיחי, 3.12.2010

בין אם הוא הוסמך לומר את מה שאמר או לא, המדיניות שהציג סותרת את מה שהובטח לציבור בצורה המוסמכת ביותר - כיפת ברזל נועדה למנוע הירי מרצועת עזה ולהגן על תושבי עוטף עזה. קביעה זו מעוגנת בשפע של ציטטות מפי קברניטי המדינה (כולל מבקר המדינה).
אלוף פיקוד הצפון, גדי אייזנקוט, אמר בהרצאה באוניברסיטת חיפה (30.11.2010) כי אמצעי ההגנה האקטיביים נגד רקטות וטילים - כגון כיפת ברזל וחץ - אמורים להגן על המשך היכולת ההתקפית של צה"ל, ולא בהכרח על אזרחים. "שלא תהיה לתושבי ישראל אשליה שמישהו יפתח להם מטריה מעל לראש", אמר אייזנקוט, "המערכות נועדו להגנת בסיסי חיל האוויר, בסיסי חיל הים ובסיסי הגיוס - גם אם זה אומר שבימים הראשונים של המערכה, לא יהיה נוח לאזרחים".

<http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3992205,00.htm>

<http://www.ynet.co.il/articles/1,7340,L-3992336,00.html>

יתכן שאלוף אייזנקוט הציג את עמדת המטכ"ל / משהב"ט / שהב"ט. מדיניות כזו לא הוצגה קודם לכן ע"י שום גורם, ואם כך הרי שהיה רצון ליצור עמימות בסוגיה זו. אז למה הוא חשף את העמימות? פליטת פה? הוא נשלח לחשוף את המדיניות? ואם כן, למה דווקא הוא ולמה בהרצאה באוניברסיטת חיפה? ולמה אלוף יאיר גולן חלק עליו? שניהם נשלחו ליצור שיח ציבורי? זה לא נשמע לגמרי הגיוני וסביר להניח שאלוף אייזנקוט אמר את מה שאמר על דעת עצמו. מוזר שאלוף בצה"ל מציג מדיניות עצמאית, בעלת השלכה ציבורית די רחבה. כך או כך, זה לא נשמע טוב, ללא קשר לתוכן דבריו.

יתרה מזו. בין אם הוא הוסמך לומר את מה שאמר או לא, המדיניות שהציג (כאמור, מדיניות מערכת הביטחון או שלו עצמו) סותרת את מה שהובטח לציבור בצורה המוסמכת ביותר - כיפת ברזל נועדה למנוע הירי מרצועת עזה ולהגן על תושבי עוטף עזה. קביעה זו מעוגנת בשפע של ציטטות מפי קברניטי המדינה (כולל מבקר המדינה).

הרעיון שמסתתר מאחורי הצעתו של אלוף אייזנקוט היא הפקרת העורף לירי רקטי, והפיכת התושבים ל"בשר תותחים". זוהי פשיטת רגל מוסרית שנוגדת את אחד מאבני היסוד של דוקטרינת הביטחון שנקבעה עוד ע"י בן גוריון - הפרדת העורף מהחזית והעברת העימות לשטח האויב.

אני כופר לחלוטין בתזה העומדת מאחורי הצעתו, שמשמעותה היא הגנה על בסיסי צה"ל לתקופה מוגבלת לצורך הקניית יכולת תגובה "הולמת". לא בכל מקום אפשר להגיב באגרסיביות, לא בכל מקרה זה נחוץ, צריך ליצור שילוב נכון בין הגנה להתקפה כדי שצה"ל יוכל לנצל יתרונו בצורה המירבית.

אי אפשר ליצור באזורנו מודל זוטא של "מאזן אימה", כפי שהיה בין ארה"ב וברה"מ בשנות הששים של המאה הקודמת. מה שהיה טוב בזמנו למדינות גדולות ורציונאליות, היה נכון לעימות גרעיני בו כל מדינה הייתה יכולה להשמיד את ראותה. זה לא המצב באזורנו, זה לא המצב גם בעולם כיום - האיום הוא מצד

מדינות טרור, מה שכונה בזמנו "ציר הרשע", ואין יותר סימטריה של שתי מעצמות על, כך שמודל כזה לא רלוונטי גם לגבי ארה"ב או אירופה. בודאי לא לנו. יש מומחים שטוענים שתרחיש של התקפה גרעינית עלינו מצד איראן, עלול לקרות, וכי שאיפתה של איראן לנשק גרעיני לא מיועדת רק לשם הרתעה. במקרה זה, גם אם תהיה לנו יכולת תגובה שנייה, הנזק שייגרם לישראל יהיה בלתי נסבל, והמודל של "מאזן אימה" לא קיים. ישראל תושמד (או תפגע אנושות) בהתקפה גרעינית, איראן תפגע קשות בתגובת נגד אבל לא תושמד. אין כאן סימטריה, לא ביכולת, לא בכוונות, לא בכושר הספיגה. אסור להמר בסוגיה זו, ויש להיערך להגנה הטובה ביותר האפשרית נגד תרחיש זה, ולכן ההתנגדות האובססיבית של מערכת הביטחון למערכות לייזר זמינות (סקייגארד) כרוכה בהפקרות, אולי בפשע לאומי.

אבל לא זה התרחיש המיידי לעימות במזה"ת. קיימות שתי אפשרויות אחרות:

הראשונה - נותקף בהפתעה מירי בליסטי מסיבי מכל הטווחים ומכל הכיוונים, חלקו המשמעותי מדויק. האיום המרכזי בתרחיש כזה הוא ירי בליסטי טקטי מטווחים של 100-250 ק"מ (טווחים שיכולים בעתיד לגדול), עם רש"קים של 500 ק"ג (שיכולים לגדול גם הם) ודיוק פגיעה של כמה עשרות מטרים. אם ירי מסיבי כזה יבוא בהפתעה (ואחרי מלחמת יום הכיפורים אי אפשר להניח שתרחיש של מלחמת הפתעה כזו אינו אפשרי), ייגרם לישראל נזק משמעותי וחמור ביותר, ויכולת המכה השנייה לא תשנה אותו, גם לא תמנע אותו ולכן אינה רלוונטית. גם אם יהיה מידע מודיעיני מוקדם על תקיפה כזו, ישראל תמצא במצב בו הייתה ערב מלחמת יוה"כ. במצב הפוליטי הבינ"ל הקיים, ישראל לא תוכל ברוב המקרים להגיב באגרסיביות יתרה.

קיים גם ספק אם תהיה התרעה מוקדמת לתקיפה כזו, שקל בהרבה להסתירה בהשוואה לתרחיש ערב מלחמת יוה"כ, בו היה צורך לכנס גייסות גדולים שאי אפשר להסתירם, ובכל זאת הופתענו. במלחמת טילים, הלחיצה על ההדק היא פרי החלטה של מטורף אחד שמוקף בכמה וזירים הסרים למשמעתו. אפשר להסתירה.

אפשרות השנייה היא ירי בליסטי מטווחים קצרים ובינוניים (כולל פצמ"רים) שחלקו המכריע עלול להיות מדויק. הצד השני, במקרה זה, יקפיד על מידתיות, כך שישראל תהיה מנועה מלהגיב מסיבית, כפי שאייזנקוט מדמה, אולם תרחיש החיים בעשור האחרון ביישובי עוטף עזה עלול להיות נחלתם של אזורים רחבים יותר, כאשר הנזקים והאבדות יהיו משמעותיים יותר ויותר (בגלל שיפור הדיוק ואפשרות הגדלת הרש"ק). אי אפשר לנהל חיים סדירים בצל ירי הרקטות, זה בלתי אפשרי, בלתי נסבל, ויכולת התגובה של ישראל תהיה תמיד מוגבלת. כל זה כאשר יש פתרון, שילוב נכון של הגנה והתקפה. כמו שקבוצת כדורגל טובס אם לא תהיה לה הגנה נאותה, כך אי אפשר לשים את כל הקלפים על יכולת התגובה של ח"א. צריך גם לקחת בחשבון האזהרה של אלוף עמוס ידלין בועדת חוץ וביטחון בראשית חודש נובמבר על הצטיידות גדולה של סוריה ובנות בריתה בנשק נ"מ משוכלל, שימנע מח"א את חופש התנועה שיש לו כיום בשמי לבנון, ובכל מקרה יהיה כרוך באבדות לח"א, קטנות אולי, אבל בלתי נסבלות (ראה מקרה

שליט). כיום אגב, קבוצות כדורגל מנצחות בהגנת בונקר ופריצה מזדמנת לשער היריב. טקטיקה כזו עשויה להיות טובה מאד גם כנגד ירי בליסטי מזדמן וממושך מטווחים קצרים ובינוניים.

אי אפשר לבסס הגנה מירי בליסטי על טילי יירוט. זהו פתרון שקורס מאליו מבחינה כלכלית, ואין לו משפט קיום טכני (ראה כיתובים קודמים שהוצאתי בנידון). מבלי לחזור ולדון בפתרונות ההגנה השונים, ברור ששילוב לייזר (סקייגארד קרקעי ומוטס) כמרכיב מרכזי בהגנה מירי בליסטי הוא הפתרון, הן מבחינה טכנית / מבצעית והן כלכלית. זאת בכל התרחישים שציינתי. מדיניות מערכת הביטחון להימנע מהצטיידות במערכות לייזר זמינות ומוכחות (סקייגארד קרקעי, ובעתיד גם מוטס) מוטעית והרת אסון.